

ומינהו ללמד; וישב מלמד ומחזיר כל הנלוים אליו. ויעקב אבינו למד בניו כולם, והבדיל לוי ומינהו ראש והושיבו בישיבה ללמד דרך יי ולשמור מצוות אברהם; וצוה את בניו שלא יפסיקו מבני לוי ממונה אחר ממונה, כדי שלא ישתכח הלימוד. והיה הדבר הולך

יד פשוטה

וישב... מלמד וכו' יומא כח, ב: דא"ר חמא בר' חנינא, מימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם... אברהם אבינו זקן ויושב בישיבה היה... יצחק אבינו זקן ויושב בישיבה היה... יעקב אבינו זקן ויושב בישיבה היה וכו'.

בראשית רבה סדר ויגש צה, ג: 'ואת יהודה שלח לפניו' (בראשית מו, כח) – רבי חנינא בריה דרבי אחא ור' חנינא חד אמר... וחד אמר, להתקין לו בית וועד שיהא מורה בו דברי תורה, ושהיו השבטים לומדים בו... ללמדך שבכל מקום שהיה יעקב יושב היה עוסק בתורה כשם שהיו אבותיו.

ומנהו ללמד אף על פי שנאמר על אברהם 'כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו' (בראשית יח, יט), מכל מקום לא מצינו בכתוב שצוה אברהם ומינהו את יצחק. הכתוב מספר רק: 'ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק' (שם כה, ה). אולם אצל יצחק כתוב: 'ויקרא יצחק אל יעקב ויברך אותו ויצוהו... ויתן לך את ברכת אברהם' (שם כח, א-ד). כלומר "יצחק הודיעו ליעקב ומינהו ללמד".

והבדיל לוי וכו' בראשית רבה סדר ויצא עא, ד: 'על כן קרא שמו לוי' (בראשית כט, לד) – רבי יודן אמר, לוי – זה עתיד ללות את הבנים לאביהן שבשמים.

שם ע, ז: רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי אמר, כותי אחד שאל את רבי מאיר, אמר לו, אין אתם אומרים יעקב אמיתי?... אמר לו, הין. אמר לו, וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך? (בראשית כח, כב) אמר לו, הין; אמר לו, הפריש שבטו של לוי אחד מעשרה.

בספר המדע לר"י כהן מציין לצרור המור לר' אברהם סב"ע ז"ל פרשת ויחי (ויניציאה ש"ו, דף נט, ג) וז"ל: ועכשיו זיכני השם ומצאתי מאמר אחד מסייע לדברי, שאמרו: אחלקם ביעקב – ברכו שיעמיד שמעון סופרים... ואפיצם בישראל – בירך ללוי שיעמיד חכמים בבתי מדרשות מורים הוראות בישראל. ואין ואפיצם אלא לשון הוראה שנא' יפוצו מעינותיך חוצה. וכן משה מברכו – יורו משפטך ליעקב – מלמד שעל פיהם יהיו כל ההוראות, שנא' ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע, ריבי פרה ועגלה ערופה ונגע בני אדם ובתים ובגדים. עד כאן.

ממונה אחר ממונה במדבר רבה סדר נשא יג, ב: ...עמדו שבעה צדיקים והורידו את

ומתגבר בבני יעקב ובנלולים עליהם, ונעשת בעולם אומה שהיא יודעת את יי. עד שארכו הימים לישראל במצרים, וחזרו ללמוד

יד פשוטה

השכינה מן העליונים לתחתונים, ואלו הן: אברהם... יצחק... יעקב... לוי... קהת... עמרם... משה...

וראה מורה ב, לט שמנה רבינו אותם צדיקים וביאר שהיו מלמדי בני אדם – "כמ שהיה אברהם מלמד לבני אדם... וכן יצחק ויעקב ולוי וקהת ועמרם באופן זה היו קוראי את בני אדם". הרי לך ממונה אחר ממונה. ועד שלא נשתלח משה רבינו נתמנה אהר כמבואר בשמות רבה (סדר שמות ג, טז): שהיה משה אומר, עד שלא עמדתי היה אהר אחי מתנבא להם במצרים פ' שנה, הוא שכתב 'ואודע להם בארץ מצרים' (יחזקאל כ, ה)... אמר משה, עכשיו אכנס בתחומי של אחי ויהיה מיצר?

והיה הדבר הולך ומתגבר וכו' שמות רבה סדר שמות ה, יח: 'תכבד העבדה עי האנשים' (שמות ה, ט) – מלמד שהיו בידן מגילות שהיו משתעשעין בהן משבת לשבו לומר שהקב"ה גואלן, לפי שהיו נוחין בשבת. אמר להן פרעה, 'תכבד העבודה על האנשים ויעשו בה ואל ישעו וגו'' – אל יהו משתעשעין ואל יהו נפשין ביס השבת.

יומא כח, ב (ראה לעיל ד"ה וישב מלמד): היו במצרים – ישיבה עמהם, שנאמר 'לן ואספת את זקני ישראל' (שמות ג, טז).

וחזרו ללמוד מעשיהם וכו' יהושע כד, יד: 'והסירו את אלהים אשר עבדו אבותיכם בעבר הנהר ובמצרים ועבדו את ה'.

מכילתא לשמות יב, ו: ומפני מה הקדים לקיחתו של פסח לשחיטתו ד' ימים? לפי שהי ישראל שטופין בע"ז במצרים... אמר להם משכו ידיכם מע"ז והדבקו במצוות.

ולהלן שם יד, טו: ר' אחא אומר, מה תצעק אלי, בשבילך אני עושה. אמר הקב"ה, אלול צעקתך כבר אבדתי אותם מן העולם על עבודה זרה שביניהם. (כך היא הגירסה במהדור הורוביץ-רבין).

עוד שם יד, כט: 'ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים'. והיו מלאכי השרת תמהים לומר בני אדם עובדי עבודה זרה מהלכין ביבשה בתוך הים? וכו'.

כמותן מכילתא דרשב"י וארא (שמות ו, ב; אפשטייך-מלמד עמ' 5): אמר הקדוש ברוך הוא למשה, כלייה נתחייבו ישראל במצרים... שנטמאו בגלולי מצרים... שנאמר 'ואמו אליהם איש שקוצי עיניו השליכו ובגילולי מצרים וגו' וימרו בי ולא אבו שמוע אלי וגו' (יחזקאל כ, ז-ח), אלא בעבור שמי הגדול וכו'.